Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2020-00236

KEO-10 Pulkkinen Anu(UM), Väisänen Niina(UM), Heikkilä Kaisa(UM), Kauttonen Antti(UM)

25.11.2019

Asia

Ulkoasiainneuvosto kehitysministerikokoonpanolla (kehitys-UAN) 25.11.2019

Kokous

Ulkoasiainneuvosto 25.11.2019 - 25.11.2019

Suomen pj-kauden kehitysministerikokoonpanolla järjestetty ulkoasiainneuvosto pidettiin 25.11. Kyseessä oli KE Federica Mogherinin viimeinen neuvosto ennen uuden komission aloittamista. Suomi onnistui agendaan vaikuttamisessa hienosti.

Ajankohtaisissa asioissa Genevessä joulukuussa järjestettävä Global Refugee Forumista, EU:n demokratiapäätelmien implementointi kumppanimaissa sekä Post-Cotonou-sopimuksen neuvottelujen ajankohtainen tilanne. Jäsenmaiden keskustelu kiinnittyi suurimmalta osin humanitaarisiin asioihin; neuvosto hyväksyi A-kohdissa humanitaarisia asioita koskevat neuvoston päätelmät. Suomen prioriteetti kansainvälisestä humanitaarisesta oikeudesta esillä.

Neuvoston keskeisin keskustelu käytiin ensimmäisessä varsinaisessa asiakohdassa eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin uudistamisesta. Keskustelu pohjautui viisaiden ryhmän raporttiin ehdotuksista eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin uudistamiseksi. Johdannon jälkeen kuultiin viisaiden ryhmän puheenjohtaja Wieserin esittely raportista. Lisäksi kuultiin Euroopan investointipankin ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin pääjohtajien puheenvuorot, joissa esittelivät omia vahvuuksiaan. Jäsenmaat pitivät keskustelua tärkeänä ja antoivat tukensa puheenjohtajan vetämälle prosessille päätelmien laatimiseksi. Raportin lyhyen tähtäimen suositukset todettiin olevan tuettavissa. Pidemmän tähtäimen suositukset kaipaavat lisäselvityksiä. Jäsenmaat korostivat kehitysvaikutusten saavuttamista ja EU:n näkyvyyden lisäämistä.

Toisena asiakohtana keskustelu tuesta transitiomaille Etiopian ja Sudanin esimerkkiä käyttäen. Aikapaineista johtuen keskustelu kuitenkin pääasiallisesti vain Etiopiasta; korostus EU:n toimien tärkeydestä liiketoimintaympäristön tukemiseksi ja sijoituksien kasvattamiseksi. Jäsenmaiden keskustelussa Etiopian ja Sudanin transitiot nähtiin vaikuttavan koko Afrikan sarven alueelliseen tilanteeseen merkittävästi.

Lounaskeskustelu koulutuksesta ja sukupuolten tasa-arvosta erityisesti keskittyen Afrikkaan. Vieraana Etiopian opetusministeri. KEUMI Skinnari

alusti keskustelun keskittyen mm. Suomen ja Etiopian yhteistyöhön opetussektorilla sekä koulutuksen merkitykseen koko EU-Afrikka-kumppanuudelle.

Kokouksen avaaminen

Kokous oli korkea edustaja **Federica Mogherinin** viimeinen neuvosto ennen uuden komission aloittamista; neuvoston puheenjohtaja Suomi ja muut jäsenmaat saivat lämpimät kiitokset. Neuvosto pidettiin naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisena päivänä, jonka johdosta EU-instituutioiden rakennukset oli valaistu kampanjan tunnusvärillä eli oranssilla. EU lähetti näin tuestaan vahvan viestin.

A-kohtina hyväksyttiin Suomen puheenjohtajakaudella CODEV-työryhmässä neuvotellut neuvoston päätelmät liittyen EU:n tasa-arvotoimintasuunnitelman toimeenpanoon vuonna 2018, EU:n toimiin eriarvoisuuden vähentämiseksi kumppanimaissa sekä EU:n ravitsemussitoumusten edistymisraporttiin. Lisäksi hyväksyttiin COHAFA-työryhmässä neuvotellut päätelmät humanitaarisen avun ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kysymyksistä. Neuvosto hyväksyi myös päivitetyn nimilistan uuden komission komissaariehdokkaista.

Neuvostoa oli pyritty kehittämään ottamalla mukaan keskustelu ajankohtaisista asioista ja antamalla jäsenmaille enemmän vastuuta asiakohtien valmistelusta. Suomi onnistui agendaan vaikuttamisessa hienosti; kaikki toivovamme aiheet tulivat mukaan neuvoston agendalle. Suomen delegaation päällikkönä toimi KEUMI **Ville Skinnari**.

1. Ajankohtaiset asiat

A) Global Refugee Forum

Kerrottiin Genevessä 17.-18.12. järjestettävästä Global Refugee Forumista (GRF), joka on ensimmäinen merkittävä mittapaalu globaalin pakolaiskompaktin hyväksynnän jälkeen viime vuonna. Aihe on EU:lle tärkeä, koska EU on ollut merkittävässä asemassa kompaktia luodessa. EU tulee korostamaan kokouksessa mm. taakanjakoa ja laadukkaiden työpaikkojen luomista kumppanimaiden kansalaisille.

Puheenvuoroissa **Suomi** viittasi A-kohdissa hyväksyttyihin, Suomen johdolla neuvoteltuihin humanitaarisia asioita käsitteleviin neuvoston päätelmiin, joissa EU antoi vahvoja viestejä kansainvälisestä humanitaarisesta oikeudesta; huolista liittyen terrorismin vastaisten toimien ja pakotteiden vaikutuksista humanitaariselle työlle; riittävästä rahoituksesta; sekä haavoittuvien ryhmien huomioon ottamisesta humanitaarisessa työssä (vammaiset sekä naiset ja tytöt). Nämä ovat olleet Suomen puheenjohtajuuskauden prioriteetteja.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa ilmaistiin huoli viimeaikaisista kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vastaisista toimista. Toiveena saada mielenterveyden saralla tehtävää aspektia mukaan humanitaariseen apuun, mikä nyt on harmittavan usein unohdettu. Lisäksi tärkeää lisätä humanitaarisen avun resursseja. Korostettiin myös eri toimien (mm. humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön) yhdistämistä, jotta työ ei keskittyisi pelkästään kriisienhallintaan. Toivomus, että työtä tehtäisiin läheisessä yhteistyössä EU:n ja jäsenmaiden kanssa.

B) Demokratiapäätelmien toimeenpano kolmansissa maissa

Todettiin lyhyesti, että nyt käynnistyy työ lokakuun 2019 ulkoasiainneuvostossa hyväksyttyjen päätelmien toimeenpanemiseksi. Demokratiatoimet vaikuttavat kaikkiin SDG:ihin, erityisesti SDG16:een. Merkittävää oli myös, että kyseessä oli ensimmäinen ministeritason EU-julistus aiheesta kymmeneen vuoteen, joten kyseessä on merkkipaalu EU:n toiminnalle.

Suomi piti ainoana puheenvuoron kiittäen kansalaisjärjestöjä niiden vahvasta panoksesta demokratiapäätelmien laadintaan. Suomi korosti erityisesti kansalaisjärjestötoimijoiden roolia EU:n kehitysyhteistyössä ja huolta, että heihin ja erityisesti ihmisoikeuspuolustajiin kohdistetaan toimintatilaa pienentäviä hyökkäyksiä.

C) Post-Cotonou-neuvottelut

Todettiin EU:n tavoitteiden olleen korkealla. Suomen puheenjohtajuuskaudella neuvostossa sovittu tärkeä päätös transitiotoimista, jotta neuvotteluille saadaan lisäaikaa, sai kiitosta. Todettiin kohtalainen tyytyväisyys neuvotteluiden edistymiseen. Painotettiin koherentin Afrikka-politiikan tärkeyttä. Euroopan parlamentin kanssa haasteena on tuore päätöslauselma, jossa vaatimuksena on parlamentaarisen yhteiskokouksen (Joint Parliamentary Assembly, JPA) säilyttäminen nykyisellään. Tämä ei ole osa EU:n mandaattia.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa painottuivat erityisesti muuttoliikkeeseen liittyvät teemat sekä uuteen sopimukseen sisältyvän Afrikka-pilarin merkitys. Jäsenmaat muistuttivat uuden sopimuksen sekasopimusluonteesta ja maahanmuuton kuulumisesta kansalliseen kompetenssiin. Osa maista myös muistutti, että eurooppalaisten arvojen, kuten sukupuoltenvälisen tasa-arvon, kestävän kehityksen tavoitteiden, seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien (SRHR) ja kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC), tulee näkyä tulevassa sopimuksessa.

2. Eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin uudistaminen pohjautuen ns. viisaiden ryhmän suosituksiin (*julkinen keskustelu*)

Kehitysrahoitusarkkitehtuuria koskeva asiakohta lähetettiin suorana videolähetyksenä neuvoston verkkosivuilla. Korkea edustaja Mogherini avasi asiakohdan todeten sen olevan tärkeä mahdollisuus kehitysministereille antaa poliittista ohjausta jatkona 10.10.2019 käydylle ECOFIN-keskustelulle. On maksimoitava yhtäältä kehitystulokset ja toisaalta EU:n näkyvyys ja poliittinen vaikutusvalta. Ilmastonmuutos on suurin yksittäinen haaste. KE myös kiitti pj-maa Suomea uudistustyön edistämisestä valmistelemalla ensimmäiset neuvoston päätelmät suuntaamaa jatkoa.

Kehityskomissaari **Mimica** painotti tarvetta uudistaa EU:n instrumentteja ja tiivistää koordinaatiota poliittisen ohjauksen varmistamiseksi. Kehitysrahoituksen vivutusvaikutus on tarpeen kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Uudet välineet ovat jo osa EU:n kehitysrahoitusta. Komissio tukee monia viisaiden ryhmän esittämiä lyhyen tähtäimen tavoitteita jotka koskevat sen omaa toimintaa.

Viisaiden ryhmän puheenjohtaja **Thomas Wieser** esitteli raportin keskeiset havainnot. Kiina on huomioitava globaalina toimijana. EU:n näkyvyys ei vastaa sen antamaa apua maailmalla. Välineiden tulee muuttua. Kymmenen vuotta sitten Camdessus-raportti antoi samantapaisia suosituksia, mutta ne eivät johtaneet muutoksiin. Wieserin suositus oman raporttinsa esittämistä vaihtoehdoista olisi yksi hyvin pääomitettu eurooppalainen ilmasto- ja kestävän kehityksen pankki, johon jäsenmaat osallistuvat suoraan.

EBRD:n pääjohtaja **Suma Chakrabarti** kiitti Suomea puheenjohtajana asian edistämisestä. Eurooppa ei yksin pysty vastaamaan globaaleihin haasteisiin, kuten maahanmuuttoon ja ilmastonmuutokseen. EU:n tulisi siis rakentaa alueellisia ja globaaleja kumppanuuksia ja edistää monenkeskisyyttä, mikä tuo myös näkyvyyttä. Uudentyyppisten kumppanuuksien ja välineiden kautta EU:n tulisi ottaa johtorooli kestävän kehityksen tavoitteiden edistämisessä. Chakrabarti tuki vahvasti viisaiden ryhmän lyhyen aikavälin suosituksia. Pitkän aikavälin osalta hän puolusti EBRD:n varaan rakennettavaa vaihtoehtoa, korostaen EBRD:n perinteisiä vahvuuksia (yksityistä sektorin osaaminen, riskinottokyky, maine luotettavana kumppanina).

EIP:n pääjohtaja **Werner Hoyerin** mukaan raportista tulee keskustella analyyttisesti. EU on läsnä globaalisti, alueellisesti, EU-tasolla ja kahdenvälisesti (EU omistaa kolmasosan Maailmanpankista). Tarvitaan eri tasoja kehitysrahoituksessa toteuttamisessa. EU:n strateginen autonomia ja näkyvyys taas vaativat EU:n yksinomaan omistamaa pankkia eli EIB:tä, ja siksi EU:n kehityspankki tulisi luoda EIB:n

alle. Hoyer korosti, että EIB on läsnä myös riskialttiissa maissa. On kuitenkin edelleen luotava uusia menettelyjä ja kasvatettava läsnäoloa maatasolla.
Suomi korosti puheenvuorossaan kehitysrahoitusarkkitehtuurin uudistamisen laajempaa poliittista merkitystä ja keskeisyyttä koko EU:n ulkopolitiikalle ja poliittiselle painoarvolle. Rahoituksen ja avun on tuettava paremmin yhteisiä poliittisia tavoitteitamme. Uudistamisessa on myös tärkeä huomioida ilmastotoimet, muuttoliike, geopoliittiset haasteet ja erityisesti vähiten kehittyneiden maiden ja hauraiden valtioiden investointitarpeet. Suomi totesi puheenjohtajana olevansa sitoutunut edistämään neuvoston päätelmiä, jotka on määrä hyväksyä ECOFINissa 5.12. Pj:n ponnistelut saivat tukea. Suomi korosti myös kehitysyhteistyön narratiivin uudistamisen tärkeyttä ja ehdotti NDICIn nimen muuttamista helpommin ymmärrettäväksi, kuten esillä ollut ”EU Global”.

Käytiin laaja keskustelukierros, jossa todettiin, että keskustelu on hyvin tärkeä. Jäsenmaat antoivat tukensa puheenjohtajan vetämälle prosessille päätelmien laatimiseksi. Raportin lyhyen tähtäimen suositusten todettiin olevan tuettavissa. Pidemmän tähtäimen suositukset kaipaavat lisäselvityksiä. Monet painottivat riippumattomia toteutettavuustutkimuksia. Jäsenmaat korostivat kehitysvaikutusten saavuttamista ja EU:n näkyvyyden lisäämistä.

3. Maakohtaiset keskustelut EU:n toimista transitiossa olevien maiden auttamiseksi: Etiopian ja Sudanin esimerkit

Keskustelu transitiomaiden osalta jäi ennakoitua lyhyemmäksi aikataulullisista syistä. Ehdotettiin palaamista aiheeseen myöhemmin uudelleen ja esitettiin, että tämänkertainen keskustelu keskittyisi erityisesti Etiopiaan. Keskusteluformaatin todettiin olevan uusi innovaatio, jossa jäsenmaat pääsevät esittelemään aiheita. Etiopia ja Sudan edustavat esimerkkejä maista, joissa transitio on toteutumassa. On arvioitava myös EU:n arvojen ja intressien näkökulmasta keskeisimpiä alueellisia vaikutuksia.

Alkuun kuultiin alustus Etiopiasta. On tärkeää käyttää Etiopiaa esimerkkinä siitä, että muutos on mahdollista. Investointiympäristön ja bisnesmahdollisuuksien parantuminen ovat kaksi keskeistä positiivista kehitystä. Tällä alueella EU on vahva kumppani. Korostettiin yritysten sosiaalista vastuuta, köyhyyden vähentämistä ja työpaikkojen luomista. Etiopiaa on autettavaa houkuttelemaan suoria ulkomaisia sijoituksia. Tässä tärkeää ovat synergiat EU:n kehitysyhteistyö- ja kauppaan liittyvien toimenpiteiden välillä. Yksityistä sektoria on kannustettava mukaan. EU:lla on paljon toimintamahdollisuuksia mitä tulee esimerkiksi työstandardeihin ja palkkatasoon; esimerkiksi lapsityövoiman käyttöön meidän on mahdollista puuttua (myös yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa). Etiopia on oleellinen maa ilmastonmuutoksen torjumisessa ja Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamisessa.

Sudanin osalta todettiin, että olisi tärkeää ensin tarkastella, missä EU:n vahvuudet ovat ja mihin meidän on parasta keskittyä. Toiseksi panostuksia tuli laittaa humanitaarisen avun, kehitysyhteistyön ja rauhan jatkumoon (ns. triplanexus). Kolmanneksi oli tärkeää vahvistaa yhteyksiä EU:n kehitysyhteistyön ja poliittisen toiminnan välillä.

Suomi kertoi hiljattain toteutuneesta valtiovierailusta Etiopiaan. Matka keskittyi etenkin Etiopian reformeihin, alueelliseen yhteistyöhön, ilmastoon ja sukupuolten tasa-arvoa koskeviin kysymyksiin. Etiopia on saavuttanut merkittäviä taloudellisia reformeja, ml. valtioyritysten yksityistämistä ollaan toteuttamassa. Maa tarvitsee kuitenkin kipeästi investointeja. Bisnesympäristö on haastava, mutta hallitus pyrkii tosissaan muuttamaan tätä. Korostus myös ilmastokysymysten agendalla pitämisessä.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa todettiin Etiopian ja Sudanin transitioiden olevan mahdollinen ”game changer” koko Afrikan sarven alueelliselle tilanteelle. Talouden osalta on edistettävä kokonaisvaltaista lähestymistapaa, kun taas hauraiden valtioiden erityiskysymykset on otettava paremmin huomioon. EU:n laajuista yhteistoimintaa toivottiin kehitettävän, ja läpileikkaavaa keskustelua transitiomaista toivottiin. Tuettiin huomiota sosiaalisesta vastuusta; kansalaisjärjestöjen kanssa toimimiseen on panostettava. On keskeistä panostaa demokraattisiin instituutioihin erityisesti silmällä pitäen vuoden 2020 vaaleja sekä nuoriin ja heidän tulevaisuuteensa. Pienten ja keskisuurten yritysten tukeminen on tärkeää, samoin

oikeussektorin kehittäminen sekä ulkomaisten investointien auttaminen bisnesympäristön parantamisen myötä.
Todettiin tapaamisen Sudanin pääministerin kanssa olleen rohkaiseva. Sudanin nuoria on tuettava, heidän on oltava oleellisesti mukana transitiossa. Terveys- ja vesisektoriin on panostettava. Kehitysyhteistyö ja investoinnit ovat keskeisiä tapoja vaikuttaa muuttoliikkeeseen.

Asiakohta vedettiin yhteen toiveella keskustelujen jatkosta. EU:n toimintaan molempien maiden kanssa tarvitaan strategista näkökulmaa.

Muut asiakohdat

Tiedotettiin 2.-13.12. Madridissa järjestettävästä YK:n ilmastonmuutoksen osapuolikokouksesta (UNFCCC COP 25). Chile on vedonnut olevansa estynyt järjestämään kokouksen johtuen maassa jatkuneesta poliittisesta levottomuudesta.

Lounaskeskustelu: koulutus ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvät kysymykset erityisesti Afrikkaan liittyen

Suomi oli ehdottanut tätä lounaskeskustelun aihetta ja mukaan oli ehdotuksestamme kutsuttu Etiopian opetusministeri Tilaye Gete Ambaye. KEUMI Skinnarilla oli erityinen rooli keskustelun alustamisessa. Hänen puheenvuoronsa liittyi Suomen ja Etiopian väliseen koulutusyhteistyöhön sekä koulutuksen merkitykseen EU:n ja Afrikan välisen kumppanuuden kehittämisessä. Keskustelu käytiin pelkästään ministereiden läsnä ollessa.

Suomen edustajat

KEUMI Ville Skinnari, PE Marja Rislakki, KEO-osp Satu Santala, Anni Mäkeläinen, Kirsi Airio/KEUMI-kabinetti, Anu Pulkkinen/KEO-10, Kaisa Heikkilä, Antti Kauttonen, Matleena Virkkunen/EUE, Marko Mäntylä/VNEUS, Niina Väisänen/POL-30

Asiakirjat

-

Liitteet

Viite

Asiasanat	Agenda 2030 kehitys, Etiopia, Euroopan investointipankki, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki, kehitysrahoitus, kehitysyhteistyö, kehitysyhteistyön operationaalinen koordinaatio, pakolaiset, Sudan, UAN Ulkoasiainneuvosto, ilmastonmuutos
Hoitaa	**SM, UM, VM, YM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, STM, TEM, TPK, VNK, VTV